

MURAD PAŞA CAMİİ

MURAD PAŞA CAMİİ

Antalya'da
XVI. yüzyılın ikinci yarısında
inşa edilen cami.

Kale dışında yer alan cami Karaman Beylerbeyi Murad Paşa tarafından 978'-de (1570-71) yaptırılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunan 982 Cemâziyelevvel evâhiri (1574 Eylül ortası) tarihli vakfiyesinden bir de imaretinin olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca caminin yakınında Bekir Efendi tarafından kurulmuş bir medresenin bulunduğu bilinmektedir (Süleyman Fikri, *Antalya Livâsı Tarihi*, s. 93, 98, 101). Evliya Çelebi aynı adı taşıyan bir hanının da vaktiyle mevcut olduğunu belirtir (*Seyahatnâme*, IX, 288). Cami 1960 yılında esaslı bir tamir görmüş, imaret, medrese ve han ise günümüze ulaşmamıştır.

Asırlık çınar ağaçlarının bulunduğu geniş bir bahçe içindeki cami yaklaşık 19.00 x 18.00 m. ebadında olup kesme taş malzemeyle inşa edilmiştir. Önde bulunan üç birimli son cemaat yeri cephede iki renkli taşla örülü sivri kemerli açıklıklara sahiptir. Kemerler biri mukarnaslı, diğer üçü akantus yapraklı devşirme başlıkları olan sütunlara oturtulmuştur. Birimlerin üzeri

Murad Paşa Camii – Antalya

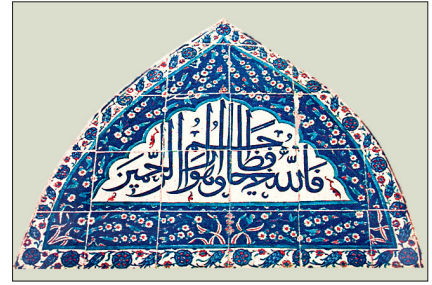

pandantiflerle geçişi sağlanan kubbelerle örtülüdür. Mihrap ekseninde yer alan ve silmelerle oluşturulmuş dikdörtgen bir çerçeveye sınırlanan kapı basık kemerli açıklığa sahiptir. Üstte mevcut sülüs hatlı, altı mısralı kitâbe üç satır halinde düzenlenmiş olup inşa tarihini vermektedir. Kapının iki yanında sivri kemerli alınlıklı, dikdörtgen açıklıklı birer pencere ile küçük mihrap nişleri yer almıştır. Mihrap nişlerinden soldaki mukarnaslı, sağdaki süslemesizdir.

Cami harimi iki sıra pencereyle aydınlanmaktadır. Altta sivri kemerli alınlıklı ve dikdörtgen açıklıklı ikişer pencere, üstte sivri kemerli iki pencere ile bunların ortasında birer yuvarlak pencere bulunmaktadır. Harimin üzeri dıştan sekizgen kasnaklı ve kurşun kaplı kubbeye örtülü olup kubbeye geçiş tromplarla sağlanmış, harim kuzeyde derin ve yüksek tutulmuş büyük bir sivri kemerle biraz genişletilmiştir. Burada yer alan ahşap mahfil önde dört ahşap üzerindeki kemerlere oturmaktadır.

Mermer mihrap ve minber oldukça sadedir. Mihrap zikzaklı bir bordürle çevrelenmiştir. Yarım daire şeklindeki nişin köşelerinde yer alan sütunçeler mukarnaslı başlıklara sahiptir. Minberin korkuluk levhaları ve yan aynaları düz ve süslemesizdir. Kapısı üzerinde mukarnaslı bir taç vardır. Önde iki zarif sütuna, arkada duvardaki konsollara oturan köşk kısmı iki renkli taştan sivri kemerli açıklıklı ve sivri kubbe külahla örtülüdür.

Yapıda son cemaat yerindeki kubbe ve pandantifler, harimde kubbenin içi, tromplar, pandantifler ve üst sıra pencere çevreleri girift bitkisel kompozisyonlu kalem işleriyle süslüdür. Ayrıca duvarların üst hizasında mekânı dolanan bir kitâbe kuşağı bulunmaktadır. Kalem işlerinin son yıllarda yapılan tamirlerde yenilediği anlaşılmaktadır. Harimde doğu, batı ve güney yönünde yer alan pencerelerin alınlıkları çini kaplıdır. Sır altı tekniğinde imal edilen bu çini alınlıklarda oranlar bozuk olup üç farklı kompozisyon ikişer defa tekrar edilmiştir. Alınlıklardan dört tanesi yazılı ve bitkisel süslemeli, diğer ikisi yazısız olup tamamen bitkisel süslemelidir. Mihrap duvarında beyaz zemin üzerine lacivert harflerle yazılı olan alınlıklarda bahar dallı kompozisyon görülür. İki yan duvardaki lacivert zemin üzerine beyaz harflerle yazılı alınlıklarda ise kıvrık dallı bitkisel süsleme vardır. Yan duvarlardaki diğer iki alınlıkta ya-

Murad Paşa Camii'nin inşa kitâbesi ile kible duvarındaki çini pencere alınlıklarından biri

zı olmayıp iki farklı zemin üzerine bitkisel kompozisyonlar uygulanmıştır.

Kuzeybatı köşesinde yer alan minareye son cemaat yerinden dikdörtgen açıklıklı bir kapıyla ulaşılmaktadır. 1913-1914 yılında inşa edilen minare kesme taştan silindirik gövdeli, iki şerefeli ve kurşun külahlıdır. Eski minarenin ise tek şerefeli olduğu bilinmektedir (Süleyman Fikri, *Antalya Livâsı Tarihi*, s. 99). Caminin kuzeyindeki şadırvan, baklavalı başlıklı sekiz mermer sütunun taşıdığı kurşun kaplı geniş saçaklı ve piramidal çatı ile örtülü olup mermerden sekizgen su haznesine sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA :

VGMA, *Vakfiye Defteri*, nr. 596, s. 64'te Arapça vakfiye; nr. 1967, s. 186, sıra nr. 43'te vakfiyenin Türkçe süreti; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 287-288, 290; Süleyman Fikri [Erten], *Antalya Livâsı Tarihi*, İstanbul 1338-40, s. 92-101; a.m.f., *Antalya Vilayeti Tarihi*, İstanbul 1940, s. 104; İsmet Ekiz, *Antalya Mimari Eserleri* (mezuniyet tezi, 1965), İÜ Ed. Fak. Sanat Tarihi Bölümü, s. 33-35; Gönül Öney, *Türk Çini Sanatı*, İstanbul 1976, s. 85; *Türkiye'de Vakıf Abideleri ve Eski Eserler*, Ankara 1983, I, 543-547; Leyla Yılmaz, *Antalya: Bir Ortaçağ Türk Şehrinin Miraslı Mirası ve Şehir Dokusunun Gelişimi* (16. Yüzyıl Sonuna Kadar), Ankara 2002, s. 28-33; İsmail Ünal, "Antalya Bölgesindeki Çinili Eserler", *TEt.D.*, sy. 14 (1974), s. 23; Filiz Yenişehirlioğlu, "Antalya Murad Paşa Camii Çinileri", *Kültür ve Sanat*, sy. 2, Ankara 1989, s. 34-38; Giray Erceken, "Hangi Murat Paşa?", *Adalya*, sy. 1, Antalya 1996, s. 111-113.

AHMET VEFA ÇOBANOĞLU